

Sygnatura akt VII.U.752/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

P., dnia 12 stycznia 2016 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSR del. do SO Beata Sójka

Protokolant: p.o. stażysty Małgorzata Idczak-Kostruba

po rozpoznaniu w dniu 7 stycznia 2016 r. w Poznaniu

odwołania A. P.

od decyzji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

z dnia 12 lutego 2014 roku znak: ZU- (...) - (...)

w sprawie A. P.

przeciwko Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

o podleganie ubezpieczeniu społecznemu rolników

1. zmienia zaskarżoną decyzję i stwierdza, iż A. P. od 1 lipca 2001 r. podlega ubezpieczeniu wypadkowemu, chorobowemu i macierzyńskiemu oraz ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu,
2. zasądza od Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego na rzecz odwołującego kwotę 60 zł (słownie: sześćdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa prawnego w sprawie.

SSR del do SO Beata Sójka

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 12 lutego 2014 roku o znaku ZU- (...) - (...) Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, na podstawie art. 36 ust.1, art. 3a ust.1, art. 7 ust.1, art. 16 ust.1 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. 2013 roku, poz. 1403 ze zm.) stwierdził wobec **A. P.** ustanie ubezpieczenia społecznego rolników w zakresie ubezpieczenia wypadkowego, chorobowego, macierzyńskiego od 1 lipca 2001 roku oraz ubezpieczenia emerytalno – rentowego od 1 lipca 2001 roku z końcem kwartału, w którym ustały okoliczności uzasadniające podleganie zgodnie z przepisami obowiązującymi do 30 września 2009 roku. Na podstawie zebranych w toku postępowania wyjaśniającego dokumentów w postaci pisma z dnia 30 grudnia 2013 roku i zaświadczenia z dnia 4 lutego 2014 roku sporządzonych przez Urząd Gminy S., organ rentowy stwierdził, że ubezpieczony przekazał w dniu 11 czerwca 2001 roku swojej matce H. P. gospodarstwo rolne jako darowiznę, a wobec powyższego zgodnie z przepisami ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników obowiązującym do dnia 30 września 2009 roku nastąpiło ustanie ubezpieczenia społecznego dla rolników z końcem kwartału, w którym ustały okoliczności uzasadniające podleganie.

W odwołaniu zawartym w piśmie z dnia 17 czerwca 2014 roku A. P., reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika, zaskarżył decyzję z dnia 12 lutego 2014 roku w całości i wniósł o jej zmianę poprzez ustalenie,

że odwołujący podlega ubezpieczeniu społecznemu rolników od 1 lipca 2001 roku do chwili obecnej w zakresie ubezpieczenia wypadkowego, chorobowego i macierzyńskiego oraz ubezpieczenia emerytalno-rentowego jako rolnik, nadto o zasądzenie od organu rentowego na rzecz odwołującego kosztów postępowania w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. W uzasadnieniu pisma pełnomocnik odwołującego podniósł, że organ rentowy stwierdzając ustanie wobec jego mocodawcy ubezpieczenia społecznego rolników z końcem kwartału, w którym ustały okoliczności uzasadniające podleganie nie wziął więc pod uwagę faktu, że w dniu 11 czerwca 2001 roku obdarowana H. P. (matka odwołującego) zawarła z nim umowę dzierżawy, której przedmiotem były grunty orne o obszarze 1 ha 38 m² objęte przedmiotową umową darowizny zawartą w tym samym dniu. H. P. pismem z dnia 30 września 2008 roku poinformowała o fakcie dzierżawy Oddział (...) w P.. O tym, że organ rentowy posiadał wiedzę o aktualnej sytuacji ubezpieczonego świadczy wydane odwołującemu w dniu 29 stycznia 2009 roku zaświadczenie o podleganiu ubezpieczeniu społecznemu rolników. Co istotne, po wydzierżawieniu gruntów A. P. nadal prowadzi osobiście i na własny rachunek działalność rolniczą w miejscowości Z. i opłaca podatek rolny za wydzierżawiony grunt. Wykonuje również czynności gospodarskie oraz zarządcze wobec dzierżawionej nieruchomości. Do pisma pełnomocnik odwołującego dołączył oświadczenie H. P. sporządzone w dniu 30 września 2008 roku, niepodpisane, potwierdzające fakt wydzierżawienia nieruchomości o powierzchni 1 ha 38 m² odwołującemu od 11 czerwca 2011 roku.

W odpowiedzi na odwołanie z organ rentowy wniósł o odrzucenie odwołania w trybie art. 477⁹ § 3 kpc z uwagi na przekroczenie ustawowego miesięcznego terminu do jego wniesienia, ewentualnie o jego oddalenie w całości, o ile nie zostanie uwzględniony wniosek z punktu pierwszego. W dalszej treści pisma pozwany podtrzymał stanowisko zawarte w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji i dodatkowo podniósł, że dołączone do odwołania oświadczenie z dnia 30 września 2008 roku nie zostało złożone w Oddziale Regionalnym KRUS w P., nadto brak podpisu złożonego przez strony wskazuje na brak autentyczności tego pisma. Fakt udowodnienia przekazania tego pisma w ocenie pozwanego spoczywa na odwołującym.

Postanowieniem z dnia 20 października 2014 roku ww. odwołanie A. P. zostało odrzucone.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu postanowieniem z dnia 26 lutego 2015 roku w sprawie

III AUz 74/15 uchylił zaskarżone postanowienie Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 20 października 2014 roku w sprawie VII U 2955/14.

Sprawa została zarejestrowana pod nową sygnaturą VII U 752/15.

W piśmie procesowym z dnia 30 września 2015 roku pełnomocnik pozwanego podtrzymał dotychczasowe stanowisko w sprawie i jednocześnie podał, że przed dniem 20 czerwca 2014 roku zarówno odwołujący jak i jego matka nie poinformowali organu rentowego o zawartej umowie dzierżawy, w szczególności nie wpłynęło oświadczenie H. P. wystawione w dacie 30 września 2008 roku. Nadto, w decyzji z dnia 31 października 1996 roku zamieszczono pouczenie o obowiązku informowania Kasy o okolicznościach mających wpływ na podleganie ubezpieczeniu i o zmianach tych okoliczności. Do przedmiotowej decyzji nie były załączone inne pouczenia dla odwołującego. Ponadto, pozwany wyjaśnił, że wynik niniejszej sprawy nie ma wpływu na uprawnienia lub obowiązki innej osoby w zakresie rolniczego ubezpieczenia społecznego.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny :

A. P., urodzony w dniu (...), z zawodu jest technikiem budowlanym.

Od 1 lutego 1996 roku odwołujący został objęty ubezpieczeniem społecznym rolników z mocy ustawy w zakresie ubezpieczenia wypadkowego, chorobowego, macierzyńskiego oraz ubezpieczenia emerytalno – rentowego jako rolnik prowadzący działalność rolniczą w gospodarstwie rolnym położonym w miejscowości Z., gmina S., na gruntach o łącznej powierzchni 1, (...) hektarów fizycznych (1,19 hektarów przeliczeniowych), dla których Sąd Rejonowy w Poznaniu prowadzi księgę wieczystą o numerze (...).(…)

Decyzją z dnia 31 października 1996 roku Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Oddział (...) w P. wydał decyzję, na mocy której stwierdził, że A. P. spełnia warunki formalne do podlegania rolniczemu ubezpieczeniu społecznemu od 1 lutego 1996 roku i jest zobowiązany do opłacania miesięcznej składki na ubezpieczenie wypadkowe, chorobowe, macierzyńskie, ubezpieczenie emerytalno – rentowe z pierwszym dniem kwartału, w którym powstało ubezpieczenie. Decyzja zawierała pouczenie o obowiązku informowania Kasy, bez oddzielnego wezwania o liczbie osób zatrudnionych w gospodarstwie i podlegających z tego tytułu ubezpieczeniu oraz obowiązku informowania o okolicznościach mających wpływ na podleganie ubezpieczeniu i o zmianach tych okoliczności. W przedmiotowej decyzji nie było pouczenia o konieczności zawiadomienia organu rentowego o zmianach dotyczących właściciela gruntu bądź osoby dzierżawcy.

Na podstawie umowy darowizny zawartej przed notariuszem w dniu 1 czerwca 2001 roku A. P. przekazał swojej matce H. P. gospodarstwo rolne położone w miejscowości Z.. W dniu 11 czerwca 2001 roku odwołujący zawarł z H. P. umowę dzierżawy na czas nieokreślony. Umowa została zawarta w formie ustnej. Przedmiotem umowy były grunty o powierzchni 1, (...) hektarów. Płatnikiem podatku rolnego według rejestrów podatkowych Urzędu Gminy S. była H. P.. Odwołujący nie posiada zadłużenia z tytułu opłat związanych z użytkowaniem gruntu. Jak wynika z treści pisma z dnia 21 września 2015 roku w ewidencji gruntów prowadzonej przez Urząd Miasta i Gminy S. nie zarejestrowano umowy dzierżawy gruntów zawartej przez odwołującego jako dzierżawcę z H. P. jako wydzierżawiającą.

W dniu 30 września 2008 roku matka odwołującego w odpowiedzi na zapytanie organu rentowego sporządziła oświadczenie, w którym potwierdziła fakt wydzierżawienia gruntów rolnych odwołującemu o powierzchni 1, (...) hektarów od 11 czerwca 2001 roku. Oświadczenie to zostało osobiście podpisane przez H. P. i złożone przez odwołującego w siedzibie organu rentowego w dniu 30 września 2008 roku.

W dniu 29 stycznia 2009 roku Prezes Kasy (...) Oddział (...) w P. wydał odwołującemu zaświadczenie, w którym potwierdził, że odwołujący podlega ubezpieczeniu społecznemu rolników od 1 lutego 1996 roku do nadal z mocy ustawy w zakresie emerytalno – rentowym oraz wypadkowym, chorobowym i macierzyńskim jako rolnik i nie posiada na koncie zadłużenia z tytułu nieopłaconych składek.

Pismem dnia 6 listopada 2013 roku organ rentowy zwrócił się do Urzędu Gminy w S. o podanie informacji jaka powierzchnia gruntów rolnych została zgłoszona do opodatkowania przez A. P.. W odpowiedzi Urząd Gminy w piśmie z dnia 29 listopada 2013 roku poinformował organ rentowy, że odwołujący nie posiada na terenie gminy S. gospodarstwa rolnego. W związku z powyższym Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego zaskarżoną decyzją z dnia 12 lutego 2014 roku stwierdził wobec A. P. ustanie ubezpieczenia społecznego rolników w zakresie ubezpieczenia wypadkowego, chorobowego, macierzyńskiego od 1 lipca 2001 roku, ubezpieczenia emerytalno – rentowego od 1 lipca 2001 roku oraz ustanie obowiązku opłacania składek na ubezpieczenie od powyższej daty z mocy ustawy.

W związku z wydaną decyzją o ustaniu ubezpieczenia społecznego rolników organ rentowy na podstawie decyzji z dnia 11 marca 2014 roku stwierdził na koncie odwołującego nadpłatę z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne rolników w kwocie 11 008,43 zł.

Odwołujący opłacał składki na ubezpieczenie społeczne rolników do 12 kwietnia 2014 roku.

A. P. jest zameldowany w Z. przy ulicy (...) na pobyt stały. W wyniku zawartej umowy dzierżawy odwołujący od 1 czerwca 2001 roku nieustannie prowadzi działalność rolniczą na gruntach rolnych o powierzchni 1, (...) hektarów polegającą na uprawie sadu - jabłoni, śliw, czereśni i gruszek. Odwołujący uprawia także maliny. A. P. sam decydował o zakresie odkwaszania ziemi, wiosną przycinał przyrosty drzewek owocowych i wykonywał opryski. Sąsiedzi odwołującego L. P. i J. P. pomagali odwołującemu w tych czynnościach w ramach sąsiedzkiej pomocy. W sadzie znajduje się pięćdziesiąt drzewek owocowych. Odwołujący naprawiał i konserwował narzędzia i zabudowania gospodarcze. Latem zbierał owoce. Odwołujący nie sprzedawał płodów rolnych w celach zarobkowych. Nadwyżkę owoców przekazywał sąsiadom w zamian za świadczoną pomoc. Każdego roku wiosną, latem i jesienią odwołujący

orał ziemię pomiędzy drzewami przy pomocy traktora, kosił trawę kosiarkę, rekultywował grunt glebogryzarką i bronami. Odwołujący nadal prowadzi działalność rolniczą na terenie wydzierżawionego gospodarstwa. Od 2001 roku odwołujący nie pracował poza terenem Polski. Około 2 miesięcy przed datą 7 stycznia 2016 A. P. wyjechał do Niemiec celem zakupu przyczepy samochodowej.

H. P. ma ukończone 86 lat życia, jest osobą schorowaną. Od 1990 roku matka odwołującego przez większość czasu mieszka w domu jednorodzinnym w K.. Dom w K. nie jest wynajmowany na cele turystyczne. Matka odwołującego przebywa albo w swoim domu w K. albo w Z. przy ulicy (...), gdzie jest zameldowana.

Dowód: dokumenty zgromadzone w aktach rentowych pozwanego organu rentowego o znaku (...) - (...) w tym: kopia wypisu aktu notarialnego z dnia 1 lutego 1996 roku sporządzonego w Kancelarii Notarialnej w P. Nr Rep. A 387/96 k.3-5, zaświadczenie z dnia 6 października 2010 roku o znaku Fn -I/115/96 k.7, kopia zawiadomienia Sądu Rejonowego w Poznaniu z dnia 12 lipca 1996 roku L. dz. 5494-6/96, 19.845/96 k.8, decyzja z dnia 31 października 1996 roku o znaku (...) wraz ze zwrotnym potwierdzeniem odbioru k.12-14, pismo Urzędu Gminy S. z dnia 4 lutego 2014 roku o znaku RO. (...)1.26.2014 k.41, zaświadczenie z dnia 29 stycznia 2009 roku o znaku (...)2955/0-00, karta ewidencyjna płatnika Nr 2955/0-00- (...) k.30, pismo organu rentowego z dnia 6 listopada 2013 roku o znaku ZU-40- (...) k.31, dwa pisma Urzędu Gminy w S. z dnia 29 listopada 2013 roku o znaku ROŚ.3140.4.25.2013 k.32 i z dnia 30 grudnia 2013 roku o znaku ROŚ.3140.4.26.2013 k.38, treść księgi wieczystej Nr (...) na dzień 12 grudnia 2013 roku k.34-35; dokumenty znajdujące się w aktach sprawy w tym: oświadczenie H. P. z dnia 30 września 2008 roku k.6, pismo Urzędu Gminy w S. z dnia 21 września 2015 roku o znaku RK.3140.4.2.2015 k.101, oświadczenie H. P. z dnia 5 listopada 2015 roku k.122; zeznania odwołującego A. P. przesłuchanego w charakterze strony k.85-86,123-124, zeznania świadków L. P. i J. P. k.124-125

Powyżej ustalony stan faktyczny Sąd oparł na materiale dowodowym zgromadzonym w trakcie trwania postępowania i ujawnionym na rozprawie, przede wszystkim w postaci dołączonych do akt dokumentów zebranych w aktach sprawy oraz w aktach organu rentowego. Przedmiotowy materiał Sąd uznał za rzetelny i wiarygodny. Strony bowiem w trakcie postępowania nie kwestionowały jego prawdziwości, a jedynie odmiennie go interpretowały oraz wyprowadzały z niego odmienne konkluzje o charakterze tak faktycznym jak i jurydycznym. Tym samym należy skonstatować, iż brak jest przesłanek by odmówić dokumentom zgromadzonym w aktach sprawy i aktach organu rentowego przynajmniej wiarygodności. W konsekwencji przedmiotowy materiał dowodowy pozwolił dokonać w znacznym zakresie rekonstrukcji stanu faktycznego w niniejszej sprawie.

Dokonując ustaleń osoby faktycznie użytkującej w okresie od 11 czerwca 2001 roku gospodarstwo rolne położone w miejscowości Z., na terenie S., o łącznej powierzchni 1, (...) hektarów fizycznych, i tym samym ustalenia osoby prowadzącej tam działalność rolniczą, Sąd meriti oparł się o wiarygodne i rzetelne zeznania tak samego odwołującego, jak i świadków J. P. i L. P.. Wymienieni zgodnie i jednoznacznie stwierdzili, iż w w/w okresie to odwołujący prowadził działalność rolniczą na gruntach rolnych położonych w miejscowości Z.. Świadek L. P. zeznał, że odwołujący sam decydował o sposobie przeznaczenia zebranych owoców, płacił podatki, orał ziemię przy drzewkach owocowych, co w stopniu wystarczającym przesądza o jego statusie jako osoby prowadzącej działalność rolniczą. W tym kontekście podkreślenia wymaga, iż tak wnioskodawca jak i świadkowie zeznawali w sposób dość szczegółowy co do istoty sporu, obrazując podniesione okoliczności w sposób zbieżny i pozbawiony zasadniczych wewnętrznych sprzeczności. Ich relacje są logiczne i wzajemnie się uzupełniają. Sąd dał wiarę odwołującemu, że zawarł w formie ustnej w dniu 11 czerwca 2001 roku z matką H. P. umowę dzierżawy gospodarstwa rolnego albowiem jego zeznania w tym zakresie uznał za wiarygodne. W tym miejscu należy nadmienić, iż co prawda odwołujący zeznał także, iż owa umowa dzierżawy z matką została zawarta w dniu 30 września 2008 roku (k. 123v. i 85 akt), jednakże jego oświadczenie w tymże zakresie zostało wyraźnie sprostowane na rozprawie w dniu 10 września 2015 roku, kiedy to oznajmił, iż umowa dzierżawy została zawarta w dniu 11 czerwca 2001 roku (k. 85). Co więcej, nie jest wykluczone by tego typu niezgodność zeznań odwołującego w zakresie określenia daty zawarcia umowy dzierżawy nieruchomości, spowodowana była stresem związanym ze stawiennictwem w Sądzie oraz faktem, iż pisemne oświadczenie w tymże zakresie zostało złożone przez matkę odwołującego H. P. właśnie w dniu 30 września 2008 roku. Nie sposób jednak nie zauważyć, iż gdyby nawet przyjąć, iż pomiędzy A. P. a jego matką H. P. nie doszło do zawarcia żadnej umowy dzierżawy, to i tak z uwagi na

rozważania Sądu wyartykułowane w dalszej części uzasadnienia (poparte judykatem SN), sam fakt prowadzenia przez odwołującego działalności rolniczej jako posiadacza gospodarstwa rolnego bez tytułu prawnego uzasadnia przyjęcie stanowiska, w myśl którego jest on rolnikiem w rozumieniu art. 6 pkt. 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników, a zatem powinien on podlegać ubezpieczeniom społecznym rolników.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Na wstępie wyjaśnić należy, że rolnikiem w rozumieniu art. 6 pkt 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników (tekst jednolity Dz. U. z 2013 roku poz. 1403 ze zmianami, powoływanej dalej jako ustawa rolnicza) jest ten, kto zamieszkuje i prowadzi na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, osobiście i na własny rachunek, działalność rolniczą w pozostającym w jego posiadaniu gospodarstwie rolnym. Działalność rolnicza to działalność w zakresie produkcji roślinnej lub zwierzęcej (art. 6 pkt 3 ustawy). Wykładnia i stosowanie tych przepisów są nieprawidłowe, gdy nie uwzględniają łącznie wszystkich wymienionych warunków. Konjunkcja przesłanek zamieszkiwania i prowadzenia działalności osobiście wskazuje na trwałe (stałe z natury działalności) prowadzenie działalności rolniczej w kraju. Uprawnione jest więc stwierdzenie, że chodzi tu o centrum życiowe rolnika, czyli o jego faktyczne przebywanie w kraju z zamiarem prowadzenia działalności rolniczej. Nie wyklucza to wyjazdów rolnika za granicę, jednak pod warunkiem, że nie łączą się z zaprzestaniem prowadzenia działalności rolniczej. Nie jest więc działalnością rolniczą sytuacja odwrotna, to jest stałe przebywanie za granicą i sporadyczne (okazjonalne) przyjazdy do kraju. Wyraźne zastrzeżenie w ustawie, że rolnik ma zamieszkiwać "na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej" nie oznacza, że w ten sposób wprowadzono diametralną zmianę prawną, gdyż w stanie prawnym przed zmianą ustawy (2 maja 2004 roku) wymagania, co do takiego warunku nie były inne. To, że dopiero po zmianie art. 6 pkt 1 ustawodawca wyraźnie zamieścił w treści przepisu zamieszkiwanie w kraju, to jedynie potwierdził w ten sposób taki warunek, gdyż tak jak wskazano wyżej orzecznictwo nie przyjęło innej interpretacji. Pozytywne rozstrzygnięcie o podleganiu ubezpieczeniu społecznemu rolników musi mieć za podstawę ustalenie prowadzenia w gospodarstwie działalności rolniczej. O ubezpieczeniu społecznym rolników decyduje pozytywne albo negatywne stwierdzenie prowadzenia działalności rolniczej.

Zgodnie z art. 7 ust. 1 pkt 1 ustawy ubezpieczeniu wypadkowemu, chorobowemu i macierzyńskiemu podlega z mocy ustawy: rolnik, którego gospodarstwo obejmuje obszar użytków rolnych powyżej 1 ha przeliczeniowego lub dział specjalny, jeżeli ten rolnik nie podlega innemu ubezpieczeniu społecznemu i nie ma ustalonego prawa do emerytury lub renty. Jako innym ubezpieczenie społeczne - rozumie się obowiązkowe ubezpieczenia emerytalne i rentowe określone w przepisach o systemie ubezpieczeń społecznych lub zaopatrzenie emerytalne określone w odrębnych przepisach (art. 6 pkt 12 ustawy).

Artykuł 16 ust. 1 pkt 1 ustawy stanowi, że ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu podlega z mocy ustawy rolnik, którego gospodarstwo obejmuje obszar użytków rolnych powyżej 1 ha przeliczeniowego lub dział specjalny, domownik rolnika, o którym mowa w pkt 1.

Z kolei, na podstawie art. 3a ust. 1 przytoczonej ustawy - w brzmieniu obowiązującym do dnia 30 września 2009 roku - przedmiotowe ubezpieczenie ustawało z końcem kwartału, w którym ustały okoliczności uzasadniające podleganie ubezpieczeniu, z zastrzeżeniem ust. 3, który stanowi, iż jeżeli wraz z ustaniem okoliczności uzasadniających podleganie ubezpieczeniu z mocy ustawy następują okoliczności uzasadniające objęcie ubezpieczeniem na wniosek, ubezpieczenie istniejące z mocy ustawy ustaje z końcem kwartału, w którym ubezpieczonemu doręczono decyzję stwierdzającą ustanie ubezpieczenia z mocy ustawy.

Z ustaleń Sądu wynika, że w dniu 11 czerwca 2001 roku odwołujący A. P. zawarł ze swoją matką H. P. umowę dzierżawy, której przedmiotem było gospodarstwo rolne położone we wsi Z., o powierzchni 1, (...) hektarów. Umowa została zawarta w formie ustnej i nie została zarejestrowana w ewidencji gruntów i budynków Urzędu Gminy w S.. N. umowy dzierżawy gruntów w ewidencji powoduje, iż nie działa domniemanie prowadzenia działalności rolniczej na tych gruntach, wynikające z art. 38 pkt 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników. Dzierżawca może jednak za pomocą wszelkich dostępnych środków dowodowych wykazywać

fakt prowadzenia takiej działalności na dzierżawionych gruntach. Dzierżawa należy do umów nazwanych, dwustronnie zobowiązujących, wzajemnych i konsensualnych tzn. dochodzących do skutku przez zgodne oświadczenie woli stron. Przepisy kodeksu cywilnego jako zasadę przewidują utrzymanie swobody treści umowy dzierżawy, ale i swobodę wyboru formy. Oznacza to, że wola osoby dokonującej czynności prawnej może być wyrażona w dowolnej formie, jeśli z przepisów prawa nie wynika nic innego. Nie istnieje zatem obligatoryjny, normatywnie określony wymóg zawierania umowy dzierżawy (w tym gruntów rolnych) w określonej formie. Wybór odpowiedniej formy należy więc do stron umowy. Jeśli strony zawarły umowę dzierżawy nieruchomości w innej formie, na przykład ustnej - uważa się, że dzierżawa została zawarta na czas nieoznaczony. Stosownie do treści art. 694 kc w związku z art. 660 kc umowa dzierżawy nieruchomości na czas dłuższy niż rok powinna być zawarta na piśmie. W razie zaś niezachowania tej formy, umowę poczytuje się za zawartą na czas nieoznaczony. Nawet gdyby jednak przyjąć, że pomiędzy stronami faktycznie w ogóle nie doszło do zawarcia umowy dzierżawy (czy to np. w dniu 11 czerwca 2001 roku, czy też np. w dniu 30 września 2008 roku), to brak jest w ocenie Sądu dowodów na poparcie stanowiska, by odwołujący nie wykazał, iż od 11 czerwca 2001 roku nie prowadzi działalności rolniczej w gospodarstwie rolnym powyżej 1 hektara przeliczeniowego jako posiadacz zależny gospodarstwa rolnego. Wśród przesłanek wskazanych w powołanym wyżej art. 6 ustawy rolniczej, definiującego pojęcie rolnika, ustawodawca zawarł wymóg posiadania przez rolnika gospodarstwa rolnego, w którym prowadzi działalność rolniczą. Nie budzi wątpliwości okoliczność, iż chodzi w tej normie o instytucję posiadania znaną prawu cywilnemu i określoną w przepisie art. 336 kc. Nie ma zatem podstaw, aby posiadanie w rozumieniu tego przepisu ograniczać do władztwa opartego wyłącznie na tytule prawnym. Także cel ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników nie sprzeciwia się takiemu rozumieniu omawianego przepisu. Ma ona obejmować ubezpieczeniem społecznym osoby utrzymujące się z działalności rolniczej, która to działalność - jak każda aktywność zawodowa - powinna rodzić obowiązek ubezpieczenia społecznego. Stąd uprawniony jest wniosek, że osoba prowadząca działalność rolniczą, będąca posiadaczem gospodarstwa rolnego - bez tytułu prawnego, jest rolnikiem w rozumieniu art. 6 pkt 1 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, jeśli spełnia pozostałe przesłanki wynikające z tego przepisu. Sąd w tym zakresie w pełni podziela pogląd Sądu Najwyższego zawarty w wyroku z dnia 28 maja 2008 roku w sprawie II UK 303/07, OSNP 2009/17-18/244. Przede wszystkim należy stwierdzić, że chodzi o udowodnienie faktu rzeczywistego (realnego) prowadzenia działalności gospodarczej, dającego się stwierdzić na podstawie obiektywnie występujących okoliczności faktycznych.

W niniejszej sprawie odwołujący w uznaniu Sądu wykazał, poprzez swoje wyjaśnienia złożone na rozprawach w dniach 10 września 2015 roku oraz 7 stycznia 2016 roku, jak i poprzez zeznania świadków, iż nieprzerwanie od 11 czerwca 2001 roku faktycznie prowadzi działalność rolniczą na terenie gospodarstwa rolnego położonego w miejscowości Z., na terenie gminy S.. Odwołujący osobiście decydował o charakterze upraw, wykonywał opryski drzew, zbierał owoce, naprawiał sprzęt rolniczy, samodzielnie finansował prowadzenie działalności rolniczej, podejmował decyzje co do sposobu spożytkowania pożytków płynących z prowadzenia działalności rolniczej, co w stopniu wystarczającym wyraża jego status jako osoby prowadzącej działalność rolniczą. W takiej sytuacji ewentualny brak zawarcia przez odwołującego i jego matkę umowy dzierżawy miał dla sprawy znaczenie drugorzędne. Istotnym bowiem dla oceny zasadności wniosku odwołującego było jedynie to, czy faktycznie wykonywał i nadal wykonuje on na gruntach działalność rolniczą. W ocenie Sądu okoliczność ta została zaś przez ubezpieczonego udowodniona wiarygodnymi zeznaniami jego samego, jak i świadków L. P. i J. P.. Sąd zwrócił przy tym uwagę, że zeznania ubezpieczonego, jako osoby najbardziej zainteresowanej pozytywnym rozstrzygnięciem niniejszej sprawy, mogłyby być choćby z tego powodu uznane za mało wiarygodne, jednak w niniejszej sprawie Sąd dał im wiarę w całości albowiem nie ujawniła się żadna okoliczność, która mogłaby spowodować uznanie ich za niezgodne z prawdą. Co więcej, zeznania te znalazły potwierdzenie w dokumentacji, do której niewątpliwie należy także pisemne oświadczenie H. P. z dnia 5 listopada 2015 roku, w którym stwierdziła ona, iż ...”syn mój A. P. zam. w Z. przy ul. (...) wykonuje od daty przepisania działki wszystkie prace rolniczo-gospodarcze do dnia dzisiejszego” (k. 122). Oceniając zakres przeprowadzonego w sprawie postępowania dowodowego, Sąd miał na uwadze, iż proces w sprawie o świadczenia z ubezpieczenia społecznego jest zwykłym procesem cywilnym, w którym - jak w każdym takim procesie - obowiązuje zasada kontradiktoryjności (vide: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 grudnia 2008 roku, sygn. akt I UK 151/08). Sąd - co do zasady - nie ma więc obowiązku poszukiwania dowodów z urzędu, a jeśli już to robi, czynić to winien jedynie w niezbędnym zakresie, wtedy gdy uważa, że jest to niezbędne dla prawidłowego rozstrzygnięcia sprawy (vide: wyrok

Sądu Najwyższego z dnia 5 listopada 2008 roku, I CSK 138/08). W toku takiego procesu ciężar dowodu spoczywa więc niemal w całości na stronach, czyli zarówno na osobie ubezpieczonej, jak i na organie rentowym, który także ma obowiązek jasno przedstawić swoje stanowisko wraz z wszelkimi dowodami na jego poparcie. Jeśli więc – jak w niniejszej sprawie – organ rentowy w zakresie postępowania dowodowego pozostaje zasadniczo bierny, nie składając wniosków dowodowych, Sąd nie ma obowiązku „wyręczenia” go w tym zakresie poprzez poszukiwanie dowodów przeciwnych twierdzeniom osoby ubezpieczonej. W tym kontekście na podkreślenie zasługuje więc okoliczność, iż organ rentowy nie wykazał, aby w okresie objętym sporem A. P. nie prowadził działalności rolniczej, tj. by nie potwierdził faktu wykonywania takiej właśnie działalności. Bezspornym było, że odwołujący nie podlegał w tym czasie innemu ubezpieczeniu społecznemu, nie miał ustalonego prawa do emerytury ani renty, jak również prawa do innych świadczeń z ubezpieczeń społecznych. W toku całego procesu strona pozwana ograniczyła się bowiem wyłącznie do postawienia zarzutów o naturze ściśle prawnej, ograniczających się do wskazania na brak możliwości zastosowania domniemania prawnego wprowadzonego przepisami art. 28 ustawy rolniczej; żaden ze zgłoszonych zarzutów nie odnosił się natomiast do sfery faktycznej niniejszej sprawy.

Wskazać należy, że poprzez prowadzenie działalności rolniczej należy rozumieć prowadzenie na własny rachunek przez posiadacza gospodarstwa rolnego działalności zawodowej, związanej z tym gospodarstwem, stałej i osobistej oraz mającej charakter wykonywania pracy lub innych zwykłych czynności wiążących się z jego prowadzeniem. Sąd Najwyższy wyjaśnił również, że ta praca lub czynności nie muszą mieć charakteru pracy fizycznej. Mogą one bowiem polegać także na zarządzaniu gospodarstwem (vide wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 września 2005 roku, I UK 16/05, OSNP 2006/17-18/278). Koniunkcja przesłanek zamieszkiwania i prowadzenia działalności osobiście wskazuje na trwałe (stałe z natury działalności) prowadzenie działalności rolniczej w kraju. Uprawnione jest więc stwierdzenie, że chodzi tu o centrum życiowe rolnika, czyli o jego faktyczne przebywanie w kraju z zamiarem prowadzenia działalności rolniczej. Nie wyklucza to wyjazdów rolnika za granicę, jednak pod warunkiem, że nie łączą się z zaprzestaniem prowadzenia działalności rolniczej (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 marca 2011 roku, III UK 81/10, LEX nr 818608). Innymi słowy, incydentalne wyjazdy A. P. za granicę – np. do Niemiec celem zakupu przyczepy samochodowej nie mogą przesądzić o zaprzestaniu prowadzenia przez niego działalności rolniczej. Podkreślenia wymaga, że w postępowaniu przed Sądem, fakty mające dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie – w niniejszej sprawie fakt zaprzestania prowadzenia działalności rolniczej – mogą być dowodzone wszelkimi dostępnymi środkami, przy czym do Sądu należy ocena ich wiarygodności. Nie ulega wątpliwości, że w postępowaniu sądowym nie można przekreślić znaczenia dowodowego innych, niż wskazane przez organ rentowy środków dowodowych. Sąd miał także na uwadze, że matka odwołującego, będąca w podeszłym wieku, nie była w stanie po przyjęciu darowizny od syna prowadzić gospodarstwa rolnego. Ze względu na zaawansowany wiek i zamieszkiwanie także w K., nie mogła ona – zdaniem Sądu - zajmować się użytkowaniem ziemi. Materiał dowodowy zgromadzony w niniejszej sprawie wykazał także, że odwołujący nie był w sposób indywidualny i konkretny pouczony o obowiązku zawiadomienia organu rentowego o zmianach dotyczących właściciela gruntu bądź osoby dzierżawcy. Pełnomocnik pozwanego w piśmie procesowym z dnia 30 września 2015 roku przyznał, że poza pouczeniem o konieczności informowania Kasy o okolicznościach mających wpływ na podleganie ubezpieczeniu i o zmianach tych okoliczności do decyzji z dnia 31 października 1996 roku nie zostało dołączone pouczenie, o którym mowa wyżej.

Reasumując powyższe rozważania Sąd uznał, że odwołujący w okolicznościach niniejszej sprawy spełnił przesłanki do pozostania w ubezpieczeniu rolniczym, a zatem wydana decyzja organu rentowego nie odpowiada prawu.

W punkcie drugim wyroku Sąd w oparciu o regulacje zawarte w art. 29 ust. 2 ustawy z dnia 26 maja 1982 roku – Prawo o adwokaturze (tekst jednolity: Dz. U. z 2014 roku, poz. 635) oraz § 2 ust. 1, 2 i 3, a także § 12 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (tekst jednolity: Dz. U. z 2013 roku, poz. 461), zasądził od Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego kwotę 60,00 zł. tytułem zwrotu kosztów zastępstwa prawnego w sprawie. W ocenie Sądu zasądzone wynagrodzenie w przyznanej kwocie jest adekwatne do charakteru sprawy i wymaganego nakładu pracy pełnomocnika, który zapoznał się ze sprawą, sporządził dwa pisma procesowe i uczestniczył w trzech wyznaczonych rozprawach.

SSR del. Beata Sójka